

Jokaisessa meissä asuu pieni toisinkirjoittaja: tekstuaalinen interventio lukemisen ja kirjoittamisen opetuksessa

Sirpa Leppänen

Taustaa

AGATHA CHRISTIE: KYMMENEN PIENTÄ NEEKERIPOL-
KAA ekaksi murhattiin eka ja sitten kaikki loputkin paitsi 1 joka oli
murhaaja ja tekokuollu mutta taisi kuolla sitten oikeesti kukaan eikä ikään
pelastunu.¹

Olen omassa tutkimustyössäni ollut melkein pä pakkomieltei-
sesti kiinnostunut jo pitkään siitä, miten myöhäismodernille
teksteille – esimerkiksi kaunokirjallisuudelle, mainoksille, elo-
kuville, televisiosarjoille – tuntuu entistä enemmän olevan tyy-
pillistä se, että ne ovat monimutkaisia tekstuaalisia sekoituk-
sia, perinteillä ja konventioilla leikitteleviä, intertekstuaalisia, hy-

bridisiä ja moniäänisiä (Leppänen 1993; 1996; 2000; tulossa1; tulossa2). Genret muuttuvat ja sekoittuvat – ja on jopa sanottu, että tämä on merkki kulttuurisesta ja sosiaalisesta muutoksesta (ks. esim. Fairclough 1992). Tekstit ruokkivat toisiaan, maailma haastaa tekstien tekijöitä uusilla tehtävillä, perinteiset muodot eivät enää ole itsestäänselvyyksiä, ja lukijat nauttivat tekstien monikerroksisuudesta, vaikka he usein voivatkin myös hämmentyä siitä, että kompleksien tekstien lukemiseen ei olekaan tarjolla selkeitä ja vakiintuneita strategioita. Ensimmäinen esimerkkini yrittää havainnollistaa tätä tekstuaalisen kulttuurin muutosta.

Esimerkki (1)

Teksti näyttää mainokselta, jossa tunnettu kansainvälinen yritys markkinoi khakipukimia. Se hyödyntää mainoksel-le tyypillisiä konventioita: tekstiä on vähän, tyylikäs malli ikään kuin puhuttelee lukijaa suoran katsekontaktin kautta, hänen asentonsa on klassinen mannekiini-poseeraus ja vaatteet ja asusteet ovat kuvan keskipisteessä. Historioitais epäilee sitä, voiko kyseessä olla mainos. Kuinka miikään (historiaa tunteva) yritys

¹ Alaotsikkojen lainaukset olen löytänyt yhdeltä Internetin viitsipalstalta (<http://kauranne.dyndns.org/skva/051501-mestari.htm>), jossa ne oli otoskoitu seuraavalla tavalla "Lyhennettyjä mestariteoksia ja lukijaa johdeltiin näin: "Miksi tuhrata hirveästi aikaa 10 000 sivun lukemiseen, kun homman voi hoitaa näppärästi tekstiviestillä..." Nämä erinomaiset interventiot kaunokirjallisuuden klassikoihin havainnollistavat omalta osaltaan artikkelini keskeistä sanomaa – interventioita on aina ollut ja tulee olemaan; miksipä ei sitä voisi hyödyntää äidinkielen opetuksessakin?"

voisi käyttää pahamaineista natsia omien asusteidensa esittelijänä? Toden totta, kyseessä ei ole mainos, vaan mainoksen konventioita taitavasti hyödyntävä, monitasoinen, intertekstuaalinen teksti, joka kritisoi vaateteollisuuden kyseenalaisia mainostusstrategioita ja niitä ideologisia merkityksiä, joita mainostajat ja itse tuotteet välittävät. Mainoksen takana on kuluttajaorganisaatio Culture Jammers (<http://adbusters.org/creativeresistance/spoofads/fashion>), joka kampanjoi julkisesti kyseenalaisia monikansallisia yrityksiä vastaan. Teksti – joka on yksi esimerkki heidän verkkosivullaan julkaistuista mainosparodioista ('spoof ads') – on siis tekstuaalista aktivismia.

Vähemmän historiaa tunteva lukija voi tämän tekstin edessä kuitenkin hämmentyä. Esimerkiksi osa omista opiskelijoistani, joille näytin tekstin, piti tekstiä yksinkertaisesti mainoksena. Heidän henkilöhistoriansa ja elämäkokemuksensa valossa teksti oli ehdottomasti sitä miltä se näytti: mainos, jossa tyylikäs mies esitteli tunnetun yrityksen elegantteja vaatteita. Tekstin intertekstuaalisuus, poliittisuus ja kriittinen interventionalisuus ei siis tavoittanut heitä.

Opiskelijoideni kyvyttömyys tavoittaa tekstin monitasoisuus havainnollistaa hyvin myös sitä, kuinka myöhäismodernin nyky maailman moneen suuntaan avautuvat tekstit usein käytännössä kuitenkin päädytään tulkitsemaan yhteistuumaisen yksiselitteisesti. Tämä on noussut esille myös lukemisen vastaanottotutkimuksissa: haastavien ja jännittävien tekstien ulottuvuudet jäävät usein näkemättä, ja lukijat usein päätyvät itsesääntään selviin, turvallisiin ja konservatiivisiin tulkintoihin (ks. esim. Vainikkala & Kovala 2000).

Kaunokirjallisuuden lukeminen ja tulkitseminen on tässä mielessä myös kiinnostava ilmiö. Modernissa maallistuneessa länsimaaisessa kulttuurissamme kaunokirjallisuudelle on monesti annettu suuri eettinen missio: siinä missä uskomon merkitys on vähentynyt kansa- ja ihmiskuntaa kokoavana ja kasvattavana voimana, kaunokirjallisuus on saanut kontrolleerata näitä tehtäviä. Lukeminen on tästä näkökulmasta joiain syvästi sisältävää ja ylentävää. Tästä syystä myös 'oikein' lukeminen on korostunut esimerkiksi 1900-luvun kirjallisuudenopetuksessa, -kriitiksissä ja -tutkimuksissa. Esimerkiksi niin kutsutussa uuskri-

tiukissa (esimerkiksi Leavis 1948) oli pitkään tärkeää se, että noveli- ja viisilukijat johdatettiin lähilukemaan kulttuurisesti merkityksellisiä tekstejä hyvinkin tarkkaan määrättyillä tavoilla. Voi olla, että 'oikein' lukemisen paine onkin yksi syy siihen, että kulttuurisesti merkityt, kanonisoidut kaunokirjallisuuden helmet eivät usein puhuttelekaan noviisilukijoita. Heidän omille (vaikkakin hämmentyneille ja historiallisesti likinäköisille, niin kuin yllä kuvattiin) tulkinnoilleen ei tässä lukemisen virityksessä jäänyt tilaa.

Toisaalta erityisesti nyt, moniarvoistuneessa myöhäismodernissa, voisi argumentoida, että kirjallisuutta välittävien instituutioiden yhtenä tehtävänä olisi johdattaa lukijoita ymmärtämään, että tekstin lukijoina heillä voi olla muitakin mahdollisuuksia kuin tekstin oletetuille intentioille myötäsukaisten, yhteisöllisesti tai institutionaalisesti validioitujen tulkintojen tunnistaminen (ks. esim. Fetterley 1981; Mills 1995; Mills & Pearce 1996). Lukeminen voi olla myös sitä, että tekstiin voi hakea vaihtoehtoisia näkökulmia, kyseenalaistaa perinteisiä tai vakintuneita tulkintoja tai jopa haastaa niitä lukutapoja, joita on alettu pitää itsestään selvinä tai normaaleina.

Mikä kiinnostavinta, monet lukijat ja muidenkin merkityksellisten kulttuurituotteiden kuluttajat ovat itse oivaltaneet tämän. Hyvä esimerkki tästä ovat fanikirjoittajat – tiheät virtuaaliset faniyhdistykset, jotka keskustelevat ja kiistelevät, tulkitsevat ja uudelleen kirjoittavat ihailemiaan tekstejä, elokuvia ja televisioarjoja (ks. Alexander & Harris 1998; Baym 2002; Gauntlett 2000). Seuraava esimerkkini havainnollistaa tätä intomiellistä ja aktiivista tekstitoimintaa. Teksti on niin kutsuttua fanifiktoria, jota nykyään löytää Internetistä valtavia määriä fanien ylläpitämällä sivustoilla. Fanifiktio kirjoittajat tuottavat novelleja, runoja, lauluja ja kuvia. Niissä he jäljittelevät tai muokkaavat alkuperäistä tekstiä ja keskustelevat omista ja muiden 'ficeistä' sellaisella intensiteetillä, joka varmasti saisi jokaisen äidinkielenopettajan kalpenemaan järkytyksestä. Lyhyesti sanoen, fanifiktio osoittaa, että nuoret noviisilukijat ovat kiinnostuneita kirjallisuudesta, haluavat lukea ja kirjoittaa sitä ja keskustella siitä (saman on todennut myös Luukka 2001). Seuraavassa esimerkissäni nuori suomalainen nainen kirjoittaa omaa versiotaan Harry Potterista (<http://pub33.ezboard.com/finfanfun>):

Esimerkki (2)

Väärä suunta Tässä tää nyt on! Mun eka ficci..... Palaute olisi tosi tärkeä.....

Mitä kello mahtaa olla, Hermione mietti itsekseen. Voi ei, vasta 2.30. Hän makasi sängyllään ja tunsu että kohta lentää laatta.... pienen vessa käynnin jälkeen hän rupesi muistelemaan mitä eilen illalla oikein tapahtui.....

Me voitettiin huijauksistaruus!! Harry huusi jokaiselle vastaan tulijalle ja hänen naamansa loisti kuin naantalin aurinko. Juuri tämän voiton takia he olivat menossa Tylyhahoon.

- Sinun olisi pitänyt nähdä Malfoyn ilme, kun nappasit siepin ihan hänen nenän edestä! Ron nauroi niin kovaa että Hermionen oli pakko hiljentää hänet.

- Nyt mennään ja ryypätään oikein kunnolla! Colin huusi takaa. - Joo!! kaikki huusivat yhteen ääneen.

Hermione mietti: Dracon ilme? Se oli sellaisen suuttuneen sian ja hullun lehmän välimuoto mutta kuitenkin niin oudon söpö. Häh, mitä oikein ajattelen? Minä en tajua. Se saamarin paskiainen on haukkunut minua ensimmäisestä päivästä lähtien kuraveriseksi ja nyt mä säälän kun Ron vähän heittää siitä läppää..... Olenkohan mä ihastunut siihen? EN!! Se olisi voinut kaikkia lakeja, mut silti..... Hermione säpsähti, mitä hän oikein ajatteli...

Tässä esimerkissä nuori naiskirjoittaja rakentaa omaa tekstiään selvästi *Harry Potter* -romaanin pohjalta. Tekstissä ovat mukana samat päähenkilöt, tapahtumapaikat ja toiminnat kuin alkuperäisessä tekstissä. Kirjoittaja ei kuitenkaan tyydy vain jäljittelemään alkuperäistä tekstiä, vaan myös muuttaa sitä. Kiinnostava muutos on esimerkiksi se, kuinka hän nostaa Hermionen tekstinsä keskushenkilöksi, jonka ajatuksiin ja tunteisiin lukija saa pääsyn. Alkuperäisissä romaaneissa Hermione on kyllä yksi keskeisistä henkilöistä, mutta marginaalisempi suhteessa Harryyn ja jopa Roniin. Hän saa usein sivusta todistaa, kuinka miehen puoliset noitaoppilaat tekevät erilaisia sankaritekoja. Sen sijaan tässä fanin kirjoittamassa uudessa versiossa Hermionen haamon tulee mukaan myös romanttisen fiktion sankarittaren piirteitä: kuten romanttisen kirjallisuuden sankarit, hänkin erit-

telee tunteitaan, joita hän yllättäen tunnustaa omaavansa varsin epäsovivaan kohteeseen. Samalla tekstissä näkyy varmaankin nuoren kirjoittajan omaa elämäysmaailmaa, jossa varhaisnuoretkin jo juhlivat alkoholin voimalla ja kärsivät sen jälkeen ankaraa krapulaa. Lyhyesti sanoen, tämä fanifiktiteksti osoittaa, kuinka lukija on omalla tavallaan analysoinut alkuperäistä tekstiä, virittänyt oman omintakeisen otteensa siihen, muovaa sen kielellisiä valintoja ja fiktiivisen maailman sukupuolirooleja ja haluaa myös jakaa tekstinsä muiden fanien kanssa ja toivoo siitä palautetta muilta faniyhteisön jäseniltä.

Tämä nuoren naisen teksti on myös kirjoitettu interventio Potter-romaneihin. Interventio on itse asiassa yksi keino, jolla nyky maailman noviisilukijoita voisi yleisemminkin herkistää ja nostaa tekstien monimutaisuuteen ja dynaamisuuteen, lukemisen moniin mahdollisuuksiin ja näkökulmiin, ja kirjoittamiseen sekä analyysin välineenä ja oman luovuuden ilmaisuna.

Toisin kirjoittaminen kirjallisuuden tutkimuksessa, kritiikissä ja opetuksessa

ALEKSIS KIVI: SEITSEMÄN VELJESTÄ

Jussi Tommi Ape Simppa Timppa Lare ja ero oli koulukiusattuja. ne yritti opetella lukeen. ero oppi mut sekin piinasi koulusta. härät ajo ne kivelle ja talo palo.

Tekstityön ammattilaisena koin muutama vuosi sitten varsinaisen herätyksen, jonka seurauksena tekstien kompleksisuus, lukemisen todelliset ja mahdolliset näkökulmat järjestäytyivät pääsääntöisesti uudella tavalla. Osoin jossakin konferenssissa kuuntelemaan esitelmää, jonka pitäjänä Rob Pope esitteli innostuneesti menetelmää, jota hän kutsui nimellä tekstuaalinen interventio. Tekstuaalisella interventiollla hän tarkoitti kirjallisuuden opetuksen menetelmää, jonka avulla voi saada opiskelijat aktiivisesti pohtimaan ja problematisoimaan omia ja muiden tapoja lukea ja tulkita tekstejä, herkistää heitä niiden kielelle, rakenteille, merkitysulottuvaisuuksille ja dynaamisuudelle ja saada heidät itse kirjoittamaan ja keskustelemaan. Ei mikään turhan

vaatimaton menetelmä siis. Menetelmän ydin on kuitenkin varsin yksinkertainen. Popen omin sanoin se kuuluu näin (1995: 1, oma käännökseni): "paras tapa ymmärtää, kuinka teksti toimii on muuttaa sitä: muokata sitä (vähän tai paljon) ja yrittää sen jälkeen selvittää tehdyn muutoksen vaikutuksia."

Kulttuurisesti keskeisten tekstien uudelleen kirjoittaminen ei ole kuitenkaan mikään uusi ajatus. Niin kuin yllä jo totesin, nyky maailman tekstit ovat usein jo uudelleen ja jotkut jopa monineen kertaan kirjoitettuja, muokattuja ja kierrätysosista rakennettuja. Popen lisäksi myös muut tekstin- ja kirjallisuudentutkijat ovat ymmärtäneet interventioiden hyödyllisyyden. Näin asian ilmaisi esimerkiksi Robert Scholes (1985, oma käännökseni): "kritiikki alkaa tekstin vallan tunnistamisesta ja päättyy yritykseen käyttää tätä valtaa. Tämä yritys voi saada monia muutoksia: sen voi tekstualisoida esseeksi, mutta yhtä hyvin parodiaksi tai 'vasta'tekstiksi, joka jäljittelee arvioitavan tekstin diskurssia. Opettajina meidän on kannustettava oppilaitamme ottamaan käyttöön mahdollisimman paljon erilaisia kritiikin käytänteitä". Myös postmodernin, kriittisen ja feministinen tekstin- ja kirjallisuudentutkimukselle interventio on ollut yksi tärkeä menetelmä tutkia, kyseenalaistaa ja haastaa hegemonisia ja sukupuolituneita ideologisia tulkintoja ja lukijapositioneja (ks. esim. Haraway 1991, hooks 1990).

Jotkut kirjallisuuskritiikot ovat jopa ottaneet intervention omaksi työvälineekseen. Tällainen on esimerkiksi Harry Mathews. Seuraavassa esimerkissä hänen kritiikkinsä kohteena on William Wordsworth, englanninkielisen 1800-luvun romanttisen runouden keskeinen ikoni. Mathewsin mukaan (Rose 2002, oma käännökseni) Wordsworth on äärimmäisen yliarvostettu eikä hän "ymmärrä kuinka kukaan, joka pitää kaunokirjallisuutta arvossa ja kunnioittaa sanoja, voisi olla suhtautumatta kriittisesti Wordsworthiin." Hänen mielestään "Wordsworth on syyllinen nykykirjallisuuden harhautumiseen väärille raiteille." Tämä johtuu siitä, että "Wordsworthin takia tunteista tuli kaunokirjallisuuden tärkein aihe: vilpittömyys sai kirjallisuudessa toiminnassa keskeisen osan. Ollakseen moraalisesti vastuullinen, kirjailijan tuli selvittää tunteitaan. Se on kuvottavan porvarilista." Mathews pitää myös Wordsworthin teoreettista lähesty-

mistapaa teennäisenä. Erityisesti Wordsworthin teesi, että "runouden kielen tulisi olla sitä kieltä, jota ihmiset oikeasti puhuvat" kuulostaa ontolta, sillä mikä voisi olla 'poettisempaa' ja kaunokirjallisempaa kuin Wordsworthin kieli? Olisipa hän to-della käyttänyt yksinkertaista, ei-poettista kieltä..."

Mathews kyllä erittelee tässä, miksi hänen mielestään Wordsworthin runous on kestävä, mutta hän ei tyydy vain siihen, vaan ryhtyy myös uudelleen kirjoittamaan sitä. Hänen kohteenaan on Wordsworthin - ja ehkä koko englantilaisen runouden - tunnetuin runo *Daffodils* ('keltanarsissit'), jossa on sanottu kiteytyvän romantiikan ajan luontorunouden keskeisiä elementtejä: huikaiseva kauneuskokemus, yksinäinen runoilija luonnon (myös ihmisluonnon) kontemploijana, jne. Mathewsin interventio perustuu siihen, että hän valitsee tekstistä avainsanaksi 'daffodils' ja etsii sen ensin sanakirjasta. Sen jälkeen hän etsii seitsemännnen substantiivin 'daffodils'-sanasta (Tässä tapauksessa hän on jatkanut substantiivin etsimistä vähän pidemmälle, kyseessä kun on runo, jossa sanan tavumäärä on olennainen osa tekstiä). Hän päätyy sanoon 'imbeciles' ja korvaa alkuperäisen avainsanansa sillä. Tässä muunnetun runon ensimmäinen ja viimeinen säe; ne varmaan puhuvat puolestaan ja kiteyttävät Mathewsin näkemyksen Wordsworthista ja hänen runoutensa arvosta:

Esimerkki (3)

I wondered lonely as a cloud
That floats on high o'er vales and hills,
When all at once I saw a crowd,
A host, of golden imbeciles;
Beside the lake, beneath the trees,
Fluttering and dancing in the breeze

[...]

For oft, when on my couch I lie
In vacant or in pensive mood,
They flash upon that inward eye
Which is the bliss of solitude;
And then my heart with pleasure fills,
And dances with the imbeciles

Vaikka toisin kirjoittamista on sovellettu lähinnä pitkälle ehtineiden opiskelijoiden kirjallisuuden opetuksessa, pyrin tässä artikkelissani kuvaamaan sitä, miten se voi olla hyödyllinen menetelmä myös suomalaisen peruskoulun ja lukion äidinkielen opetuksessa – miten se antaa välineitä luovaan, elämykselliseen ja yhteistoiminnalliseen lukemiseen ja kirjoittamiseen. Lopuksi ja yhteistoiminnalliseen esitystäni muutamilla interventioesimerkeillä, havainnollistan esitystäni muutamilla interventioesimerkeillä, jotka syntyivät Tulevaisuuden Tekstitaidot – koulutusohjelman tapaamisessa keväällä 2003. Siihen osallistuneille luoville tekstintaitajille olen kiitollinen heidän suostumuksestaan, että saan käyttää heidän tekstejään artikkelissani.

Mikä ihmeen interventio?

WILLIAM SHAKESPEARE: KOOTUT TEOKSET

romeo ja julia oli vääristä perheistä ja sitten ne kuoli. hamlet muhi ofelian kaa, mutta jahkas että ollakko vai eikö olla ja sitte katki kuoli.

Interventio määritellään sanakirjassa tilanteeseen puuttumiseksi. Puhutaan sotilaallisesta interventioista ja interventioista, joilla vaikkapa alkoholistin juomakierre katkaistaan ja hänet ohjataan hoitoon. Kirjallisuuden ja kirjoittamisen opetuksessa interventiossa ei ole kyseessä kuitenkaan mikään sotaisa tai aggressiivinen toiminta, vaan tavoitteena on pikemminkin muokata, sovitaa ja säätää tekstejä uudelleen. Se on lukemisen ja kirjoittamisen työtapaa, jossa lukija työstää omaa suhdettaan tekstin toisin kirjoittamisen avulla ja tunnistaa sen avulla tekstin tuottamisen ja vastaanoton sisällöllisiä, retorisia ja tyyllisiä konventioita (Pope 1995). Siten se sekä tarjoaa mahdollisuuksia luovaan, elämykselliseen tekstien kanssa työskentelyyn että antaa välineitä tunnistaa, eritellä, vertailla ja arvioida tekstien kieltä, rakenteita, geneerisyyttä ja yksilöllisyyttä ja suhtautumista lukijaan. Se ohjaa oppilaan aktiiviseen vuorovaikutukseen tekstin kanssa: lukemaan tekstin huolellisesti, analysoimaan sen sisältöjä ja kieltä yksityiskohtaisesti ja lopulta uudelleen kirjoittamisen, omien kielellisten ja sisällöllisten valintojensa kautta työstämään omaa näkemystään siitä. Lukeminen kytkeytyy kir-

joittamiseen ja päinvastoin. Tekstuaalinen interventio avaa näkökulmia myös eri tulkintamahdollisuuksien tunnistamiseen, arviointiin ja pohdintaan eri näkökulmista. Tekstejä ja niiden interventioita voi tarkastella yksilöllistä tai vaikkapa kulttuurista, historiallisista ja yhteiskunnallisista näkökulmista. Interventio nostaa tehokkaasti esiin myös kysymyksen siitä, miten tekstin tuottamisen ja tulkinnan käytänteet ja prosessit ovat pitkälti sosiaalisia ja kulttuurisia: miten kirjoittamista ja lukemista ohjaavat normit, perinteet, sovinnat, arvot ja miten lukijat kohtaavat tekstit oman kontekstinsa viitekehyksessä. Samalla se mahdollistaa kuitenkin myös sen, että vakiintuneita ja itsestään selvä lukemisen tapoja voidaan myös arvioida ja haastaa oman intervention kautta.

Interventiotyöskentelyn vaiheet

VÄINÖ LINNA: TUNTEMATON SOTILAS

jättätkät lähti sotaan. koskela oli ollu ennenki. Rokka kenkuuli Lammiol-le. Ryyppäisivät useimmat ammuttiin. lopputulokset: 1. neukku 2. suomi. aika velikultia.

Interventiotyöskentelyn voi ottaa äidinkielen kirjallisuuden ja kirjoittamisen opetukseen mukaan tietysti monella eri tavalla ja sitä voidaan käyttää eri tarkoituksiin oppilaiden ikätason ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti. Seuraavaa esittelyäni onkin syytä lukea vain yhtenä ehdotuksena, joka pyrkii osoittamaan joitakin mahdollisuuksia interventiotyöskentelyyn. Ehdotukseni on kuitenkin aika kunnianhimoinen: siinä intervention tuottamiseen liitetään myös opiskeltavien tekstien taustoittaminen, pohjatekstien ja interventioiden analyysi, vertailu ja arviointi ja perehtyminen tekstistä tai sen edustamasta perinteestä tehtyyn tutkimukseen tai siitä käytyyn keskusteluun. Kuvaukseni perustuu pitkälti Rob Popen ideoihin (1995).

Interventiotyöskentelyn pohjustaminen ja tuottaminen

Interventiotyöskentely voi alkaa pohjatekstin kontekstualisoinnilla: oppilaat voivat itse selvittää tai opettaja voi esitellä käsi-

teltävänä olevan tekstillä ja /tai sen genrelle tyypillisiä piirteitä, tutkimusta ja /tai kritiikkiä käsiteltävästä teksti(tyyppi)stä.

Tämän jälkeen voi siirtyä itse intervention tuottamiseen. Oppilaat ohjataan kirjoittamaan joko yksin tai pienryhmässä oman intervention pohjatekstistä. Jos interventiot kirjoitetaan ryhmässä, ryhmän on hyvä keskustella tekstistä ja miettiä yhdessä, miten siitä tai osasta siitä voisi kirjoittaa heidän oman versionsa. Yksi pohdinnan kohde tässä vaiheessa voi olla se, haluako kirjoittaja tai ryhmä tuottaa pohjateksille vaihtoehtoisen, rinnakkaisen vai vastakkaisen tekstin.

Kokeilemisen arvoinen ajatus on myös tuottaa tekstistä kaksi muunnosta: toinen alkutekstiä kunnioittavampi ja toinen radikaalimpi. Ideoinnin apuna voi käyttää alla olevia yksityiskohdaisempia ehdotuksia. Interventiot voi tietenkin myös suunnitella aivan kirjoittajan tai ryhmän omien ideoiden pohjalta.

Interventiomahdollisuuksia

Interventiotyöskentely voi kohdistua hyvin erilaisiin tekstin elementteihin. Kirjoittaja voi päättää tehdä interventionaan vain pieniä muutoksia – muuttaa vaikkapa vain välimerkitystä tai joitain sanoja – tai tehdä mittavampia muutoksia. Intervention kohteena voi olla esimerkiksi:

- tekstin genre ja viestintäkanava (Entäpä jos tekstin muuntaisi vaikkapa elokuvaksi; rap-lyriikaksi, uutistekstiksi, tieteiskirjallisuudeksi, kreikkalaiseksi tragediaksi, tanssiksi, maalaukseksi...?)
- tekstin konteksti (Voisiko teksti ilmestyä vaikkapa 1800-luvulla, islamilaisessa maassa, nuortenlehdessä, psykoanalyttisessä teoksessa...?)
- tekstin kokonaisrakenne ja rakenneosat (Voisiko se olla kollaasi, faktaa ja fiktiota yhdistelevä? Voisiko kuvailusta kirjoittaa kertomuksen...?)
- tekstin sävy (Voisiko tekstistä kirjoittaa satiirisen, parodisen, humoristisen, kriittisen version?)
- tekstin tyyli tai rekisteri (Entäpä jos se olisi Helsingin slangia, savoa, lääketieteen kieltä?)

- tekstin ulkoasu (Voisiko layoutia muuttaa, voiko siihen liisätä kuvia...?)
- tekstin tavoitteet (Pyrkiikö se viihdyttämään, valistamaan, lohduttamaan, innostamaan....?)
- tekstin sisällöt ja teemat
- tekstien symboliset ulottuvuudet (Allegorisuus, symbolit, kielikuvat...)
- henkilöiden ominaisuudet (Rotu, ikä, sukupuoli, sosiaalinen asema, sukupuolinen orientaatio...?)
- tapahtumapaikka ja -aika (Tapahtuuko se suurkaupungissa, ulkoavaruudessa, Nokiassa, tulevaisuudessa....?)
- kerronnan näkökulma ja kertojaääni (Entäpä, jos tapahtumat kuvattaisiin jonkun toisen henkilön – esim. pienen lapsen, eläimen, ulkoavaruudesta tulleen vieraan – näkökulmasta ja äänellä?)
- oletettu yleisö (Entä jos kuviteltuna yleisönä olisivatkin Australian aboriginaalit, Woody Allen; humanoidit...?)

Interventiot voi koota yhteen keskustelun ja jatkotyöskentelyn pohjaksi. Hauska vaihtoehto on se, että kirjoittaja tai ryhmä esittää muille interventionensa. Sitä kautta mukaan tulee myös tekstin esittämisen eri mahdollisuudet ja esiintyminen yleisölle.

Analyyysi, vertailu ja arviointi

Tämän jälkeen voi siirtyä interventioiden analyysiin ja vertailuun suhteessa pohjatekstiin. Tämän analyysin avulla oppilaat tunnistavat, mikä vaikutus sekä pohjatekstin piirteillä että heidän omilla valinnoillaan on ja miten ne muovaavat tekstin konaisvaikutelmaa. Apuna tässä analyysissä voi olla kirjallisuudentutkimuksen, -kriittikin tai tekstintutkimuksen käsitteitä ja menetelmiä. Pohdittavia kysymyksiä voivat olla esimerkiksi seuraavat:

- Miten kirjoittaja tai ryhmä tulkitse pohjatekstiä? Mihin pohjatekstin piirteisiin tulkinta erityisesti perustui?
- Mihin interventio kohdistui? Millainen vaikutelma sen avulla haluttiin luoda? Miten tämän vaikutelman luomisessa onnistuttiin?
- Millä tavalla interventio eroaa pohjatekstistä?

Interventioita kannattaa verrata myös toisiinsa. Jos kirjoittajat ovat työskennelleet saman tekstin pohjalta, vertailu antaa mahdollisuuden pohtia ja keskustella siitä, millaisia näkökulmia ja tulkin-toja interventiot avaavat pohjatekstiin ja mikä niitä motivoi. Mietittäviä kysymykset voivat olla esimerkiksi tämänkaltaisia:

- Millaisia yhtäläisyyksiä ja eroja huomataan?
- Ovatko muut tulkinneet pohjatekstiä samalla/ eri tavalla kuin kirjoittajat?
- Voiko kaikkien interventioiden pohjalta rakentaa yhden yhtenäisen tekstin?
- Onko jokin interventioista erityisen onnistunut ja oivaltava?

Jatkotyöskentely

Interventioanalyysia voi jatkaa esimerkiksi etsimällä ja lukemalla kirjallisuutta, jonka avulla voi vankentaa otettua niistä analyttisistä, teoreettista ja historiallisista seikoista, jotka interventioiden tuottaminen ja niiden pohtiminen nostaa esiin. Opiskella voi esimerkiksi:

- pohjatekstistä, genrestä tai tekstin kirjoittajan tuotannosta tehtyä tutkimusta tai kirjallisuuskritiikkiä
- kirjallisuuden ja kulttuurin teoriaa tai diskurssintutkimuksen teoriaa
- tekstin, diskurssin tai kaunokirjallisuuden tutkimuksen menetelmiä

Interventioesimerkkejä

F. E. SILLANPÄÄ: NUORENA NUKKUNUT

silja oli vähän nyhverö ja orpo ja se joutu duuniin ja rakastu mutta sitte tuli tupekkeli ja tappo sen kesällä.

Mitä interventiotyöskentelyllä sitten voi konkreettisesti tuottaa? Seuraavassa muutama esimerkki, jotka mielestäni hyvin havainnollistavat niitä mahdollisuuksia, joita interventiotyöskentely an-

taa lukemiseen, kirjoittamiseen ja kirjallisuuden analyysiin. Interventiot ovat siis peräisin äidinkielen opettajilta ja suomen ja kirjallisuuden tutkijoilta. Vaikka ne ansaitisivat yksityiskohtaisemman erittelyn vaikkapa yllä esitettyjen ehdotusten mukaisesti, tilanpuutteen vuoksi kommentoin niitä tässä vain lyhyesti.

Puheen piirteiden muuntaminen

Yksi ryhmistä käänsi osan Rosa Liksomin *Kesänuoru*-novellista hel-sinkiläisestä slangista savon murteelle:

Pohjateksti

Kesävaiva
[...]
Syksy alko jo elokuun alussa, rupes sataan eikä me voitu mennä enää uunisaareen. Anja ehdotti treffejä leikkipuistoon. Me mentiin sinne, mutta mikään ei olle enää niinku ennen. Leikkipuisto tuntu tosi tylsältä uunisaaren aurinkoon verrattuja ja vähitellen mä jäähädin himaan ja rupes vituttaa koko vauva, vaikka se oli sairaan kiltti. Pari kuukautta mä siinä nähmäsin ja olo oli tosi kurja. Sit soitin mutsille ja sanoin, että sä olit oikeessa, tuu hakeen tää vauva pois ennenku muhun iskee oikee depis. Mutsi tuli heti ja siitä saakka Elsa on asunu mutsin luona.

Interventio

Köpelöst käv
[...]
tul' syksy. Rupes sattoo lottuuttamaan eekä Väenölänniemellä ollut ennee käämistä.
Mikkään ee ollu ku enne. Alako hermostuttoo koko riähkeevä kakara.
Vähä aekoo sitä riehkoomista jakso kattoo, vuan sitte tääty soittoo killauttoo äetille mualle. Uhkasin männä mehtään.
Äet tulj.

Yleisö, joka kuunteli ryhmän esityksen reagoi interventioon he-revällä naurulla. Savon murteen valinta interventioon oli jo si-nänsä humoristista. Kyseessä on periaatteessa varsin yksinker-tainen kielen varieteetin muutos. Sen mukana muuttuu kuiten-kin moni muikin asia: henkilöhahmot, tapahtumapaikka, jopa koko tulkinnallinen viitekehys. Urbaanin viileä, Liksomille tyy-pillinen emotionaalisesti, sosiaalisesti ja moraalisesti irrallaan

ajelehtiva päähenkilö muuntuu savolaiseksi maalaistytöksi. Mie-leen tulee suomalaisen kulttuurin kuvastosta tuttuja hahmoja: Hiljat ja Siljat, vieteltyt ja hylätyt tyttöparat. Tätä tulkintaa vah-vistaa myös perinteisempi juonikaava: äiti saapuu hoitamaan sekä tytärparakaansa että tämän lasta. Liksomin minäkertojan arkisen toteava ääni, uhriudesta kieltäytyminen ja lapsesta luopuminen alkavat näyttää entistä tuoreemmalta ratkaisulta – olemmeko ai-kaisemmissa piikatyttöjen tarinoissa kuulleetkaan tällaista?

Kertoja muuttuu

Toinen ryhmä kirjoitti interventionsa samasta novellista. He pää-tyivät muuttamaan pohjatekstin useaa piirrettä. Kerronnan ää-nen lisäksi vaihtuvat myös näkökulma, kerronnan tyyli ja myös (kerronnan keinojen muutoksen myötä) henkilöhahmojen omi-naisuudet ja sitä kautta monet tekstin keskeisistä merkityksistä:

Pohjateksti

Kesävaiva
Mulla meni Timin kans-sa breikkiin elokuun vii-des ja syyskuun alussa m olin jo raskaana. Ei se mikään vahinko ollu, mä laskin, ett jos mä haluun kesäauvan niin se pitää panna itään syyskuussa. Mulla olis siis kiire. Mä menin kimmojen kanssa niinku joka kesälauantai Kaivariin, join pään täy-teen ja kävin nussiin jon-ku espoolaisen lukiolai-sen kanssa kalliolla. Ei siihen muuta tarvittu.

Interventio

Kesävaiva

Tyttäreni pitkäikäinen parisuhde katkesi elokuun alussa ja syys-kuun alussa hän kertoi löytäneen-sä uuden kumppanin. Raskaus oli tietenkin harkittu, sillä tyttäreni oli halunnut kesävauvaa ja oli sik-si hankkiutunut uuteen ihmissuh-teeseen syyskuun alussa. Hän elää niin tunteittensa vallassa. Hän on kertonut käyneensä naisystävien-sä kanssa Kaivopuistossa lau-ntaisin, nauttineensa joskus hieman alkoholiakin ja tutustuneensa es-poolaiseen opiskelijaan. Niinpä hän olikin tullut raskaaksi.

Kertojana ja kokijana interventiossa on äiti, joka huolellisen kirjakielisesti ja asiallisesti kertoo tyttärensä tarinaa. Hänen kielestään, kertomuksestaan ja sen yksityiskohdista rakentuu kuva helsinkiläisestä korrektilista keskiluokkaisesta rouvashenkilöstä. Tarinaan ei jää aukkoja, tyttären raskaus saa eheän ja loogisen selityksensä. Vaikutelma on kuitenkin koominen ja ehkä myös jossain määrin hämmentävä; myös intervention alkupe- räisestä yleisöstä. Ehkä syynä on se, että on vaikea kuvitella, kenelle, ja miksi rouvashenkilö tarinaansa kertoo. Onko niin, että sävyi- sät ja korrektilit rouvashenkilöt ja äidit harvoin pääse- vät kaunokirjallisuuteen kertomaan tyttärensä tarinoita?

Sukupuoli ja etnisyys muutoksen kohteena

Yksi ryhmä muunsi Hemingwayn kuuluisaa novellia *Cat in the Rain*. Novellia on pidetty yhtenä maailman novellikirjallisuuden helmenä. Se kuvaa hemingwayläisittäin vähin keinoin, pel- kistetyn ja toteavan dialogin ja kuvauksen kautta nuoren ame- rikkalaisen aviovaimon yksinäisyyttä ja erillisyyttä, läheisyy- den ja rakkauden kaipuuta. Hän on miehensä kanssa matkalla Italiassa. Hotellin ikkunasta vaimo näkee kissan. Sataa. Vaimo haluaa kissan itselleen. Aviomies ei innostu ajatuksesta, mutta lopulta hotellin isäntä toimittaa kissan vaimolle. Vaimo saa siis lopulta kissan hoivattavakseen ja myös ymmärrystä osakseen, tosin ei aviomieheltään. Novellia on tulkittu niin, että se aset- tuu nuoren aviovaimon puolelle; toisaalta sen on nähty heijas- tavan Hemingwayn omaa henkilöhistoriaa.

Ryhmä päätti työstää novellia niin, että he vaihtoivat pähen- kilöiden sukupuoliroolit päinvastaisiksi, muuttivat kissan mus- limiksi ja italialaisen hotelli-isännän irakilaiseksi.

Pohjateksti

Kissa sateessa
[...]
Amerikkalainen vaimo seisoi ik-
kunan luona ja katseli ulos. Ul-
kopuolella, aivan heidän ikku-
nansa alla kyyhkötti vettätippuvan

Interventio

Muslimi sateessa
[...]
Amerikkalainen aviomies seisoi
ikkunan luona ja katseli ulos. Ul-
kopuolella, aivan heidän ikku-
nansa alla kyyhkötti vettätippuvan

vihreän pöydän alla kissa. Kissa koetti puristautua niin pieneksi, ettei sen päälle tippuisi vettä.

"Minä menen alas ja haen tuon kisuun", sanoi amerikkalainen vai- mo.

"Minä käyn hakemassa", eh- dottii hänen miehensä vuoteelta.

"Ei, minä haen sen. Kisu parka on ulkona ja koettaa pysyä kui- vana pöydän alla."

Mies jatkoi lukemista nojaillen vuoteen jalkopäässä oleviin kah- teen tyyneyn.

[...]
"Saitko sen kissan?" hän kysyi ja pani kirjan pois kädestään.

"Se oli kadonnut."

"Mihinkähän se mahtoi men- nä?" sanoi George lepuuttaen sil- miään lukemisesta.

Hänen vaimonsa istuutui vuo- teelle.

"Minä halusin sitä niin kovas- ti", hän sanoi, "En tiedä miksi minä sitä niin halusin. Minä ha- lusin sen pikku kisu paran. Ei pie- nen kissimyrin ole mukava olla sateessa."

George luki taas.

Hänen vaimonsa meni istu- maan pukeutumispöydän peilin eteen ja katseli itseään käsipellis- tä. Hän tarkasteli profiliaan, en- sin toiselta ja sitten toiselta puo- lelta. Sitten hän tarkasteli taka- raivoaan ja kaulaansa.

"Eikö sinustakin olisi hyvä aja- tus jos minä antaisin tukkani kas- vaa pitkäksi?" hän kysyi katsel- len taas profiliaan.

vihreän pöydän alla muslimi. Muslimi koetti puristautua niin pieneksi, ettei sen päälle tippuisi vettä.

"Minä menen alas ja haen tuon muslimin", sanoi amerikkalainen aviomies.

"Minä käyn hakemassa", ehdot- ti hänen vaimonsa vuoteelta.

"Ei, minä haen sen. Muslimi parka on ulkona ja koettaa pysy- kuivana pöydän alla."

Nainen jatkoi lukemista nojail- len vuoteen jalkopäässä oleviin kahteen tyyneyn.

[...]

"Saitko sen muslimin?" hän ky- syi ja pani kirjan pois kädestään.

"Se oli kadonnut." "Mihinkä- hän se mahtoi mennä?" sanoi Ge- orgina lepuuttaen silmiään luke- misesta.

Hänen miehensä istuutui vuo- teelle.

"Minä halusin sitä niin kovas- ti", hän sanoi, "En tiedä miksi minä sitä niin halusin. Minä ha- lusin sen pikku muslimin paran. Ei pienen muhamettilaisen ole mukava olla sateessa."

Georgina luki taas.

Hänen miehensä meni istu- maan pukeutumispöydän peilin eteen ja katseli itseään käsipellis- tä. Hän tarkasteli profiliaan, en- sin toiselta ja sitten toiselta puo- lelta. Sitten hän tarkasteli taka- raivoaan ja kaulaansa.

"Eikö sinustakin olisi hyvä aja- tus jos minä antaisin tukkani kas- vaa pitkäksi?" hän kysyi katsel- len taas profiliaan.

George kohotti katseensa ja näki vaimonsa niskan, mistä tukka oli leikattu lyhyeksi kuin pojalla. "Minä pidän siitä tuollaisenaan." "Minä olen niin kyllästynyt siihen", sanoi nainen. "Olen niin kyllästynyt olemaan pojan näköinen." George vaihtoi asentoaan vuoteella. Hän ei ollut kääntänyt katsetaan vaimostaan siitä saakka kun tämä alkoi puhua. "Sinä olet pahuksen sievän näköinen", hän sanoi. [...] "Joka tapauksessa minä tahdon kissan", sanoi nainen. "Tahdon kissan. Tahdon kissan nyt. Jos en kerran voi saada pitkää tukkaa tai mitään huvitusta, minä voin saada kissan." George ei kuunnellut. Hän luki kirjaansa. Hänen vaimonsa katse liikkunasta ulos, missä aukiolla oli syttynyt valo. Joku koputti ovelle. "Avanti", sanoi George. Hän nosti katseensa kirjastaan. Ovella seisoi palvelustyttö. Hän piti tiukasti itseään vasten isoa mustan, punertavan ja valkoisen kirjavaa kissaa, joka riippui hänen vartalolaaan pitkin. "Suokaa anteeksi", hän sanoi. "Padrone pyysi minua tuomaan tämän signorille."	Georgina kohotti katseensa ja näki miehensä niskan, mistä tukka oli leikattu lyhyeksi kuin pojalla. "Minä pidän siitä tuollaisenaan." "Minä olen niin kyllästynyt siihen", sanoi mies. "Olen niin kyllästynyt olemaan pojan näköinen." Georgina vaihtoi asentoaan vuoteella. Hän ei ollut kääntänyt katsettaan miehestään siitä saakka kun tämä alkoi puhua. "Sinä olet pahuksen sievän näköinen", hän sanoi. [...] "Joka tapauksessa minä tahdon muslimin", sanoi mies. "Tahdon muslimin. Tahdon muslimin nyt. Jos en kerran voi saada pitkää tukkaa tai mitään huvitusta, minä voin saada muslimin." Georgina ei kuunnellut. Hän luki kirjaansa. Hänen miehensä katse liikkunasta ulos, missä aukiolla oli syttynyt valo. Joku koputti ovelle. "Avanti", sanoi Georgina. Hän nosti katseensa kirjastaan. Ovella seisoi palvelustyttö. Hän piti tiukasti itseään vasten isoa mustatukkaista, tummaihoista muslimia, joka riippui hänen vartalolaaan pitkin, "Suokaa anteeksi", hän sanoi, "Padrone pyysi minua tuomaan tämän signorille."
--	--

Ryhmä esitti interventionensa niin, että Georginaa esitti nainen ja aviomiestä mies. Esitys korosti intervention absurdiutta: erityisesti aviomiehen hahmo, mies, joka käyttäytyy kuin nainen, kostonrostui voimakkaasti. Ryhmän mielestä interventio nostikin esiin pohjatekstin seksismin. Kun mies käyttäytyy kuin nainen, alkaa näkyä paremmin, miten Hemingwayn naishahmo on omassa elämästään syrjäytynyt hahmo, infantiili ja riippuvainen miehestään ja vieraiden ystävällisyydestä – kyvytön itse muuttamaan elämäänsä rakentavalla tavalla. Toisaalta ryhmä oli myös sitä mieltä, että intervention mieshahmon voi tulkita myös niin, että se kertoo miehestä, joka on väsynyt mieheyteen, siihen millainen miehen pitäisi olla ja joka radikaalillakin tavalla etsii sille vaihtoehtoa. Mielenkiintoista tässä on se, miten naisen ja miehen samankaltaisen käyttäytymisen tulkitaan periaatteessa hyvin eri tavoin – sosiaaliset ja kulttuuriset skeemat, joiden kautta miehiä syytetään ja naiseutta tulkitaan, voivat olla myös varsin erilaisia. Ryhmä huomautti myös, että kissan muuntaminen muslimiksi – koomisuuden lisäksi – tuo tarinaan myös karvasta ajankohtaisuutta. Sen kautta tarinan voi lukea allegoriaksi amerikkalaisuuden ja islamilaisuuden suhteista – kuinka muslimi on amerikkalaiselle vain objekti, jota kohdellaan periaatteessa kolonialistisesti, sääliväisesti, josta kohdellaan alistaminen ja hänen passiivisuutensa avaa puolestaan uudenlaisen näkökulman pohjatekstin kissaan. Onko se rakkausobjektina – lapsen kaltaisena – myös alistettu tehtävään täyttää aviovaimon elämän ja sisimmän tyhjyyttä?

Lopuksi

HOMEROS: ODYSSEIA

Odysseus oli merillä 20v ja sen rouva Penelope ei jaksanu venähtää vaan hankki miehiä mutta kun o palasi se tappo ne kaikki ja parisuhde rupes toimiin.

Kun itse olen kokeillut interventiotyöskentelyä erilaisten ryhmien kanssa, päällimmäiseksi vaikutelmaksi minulle on aina jäänyt, että interventiotyöskentely ei ole hedelmällistä ainoas-

taan sen takia, että se ikään kuin viettelee oppilaita lukemiseen ja kirjoittamiseen ja analyttisen ajatteluun. Se on tärkeää minusta myös (ja ehkä erityisesti) siksi, että se antaa aika ainoalaatuisen mahdollisuuden tekijän iloon ja ylpeyteen. Tekstien toisinkirjoittaminen on kummalla tavalla kiehtovaa ja omien tuotosten laatiminen toisten kanssa yleensä ylettömän hauskaa ja niiden jakaminen yleisölle yllättävänkin palkitsevaa. Opettajana en osaa kuvitella, mitä vielä voisi jättää uupumaan. Äly, tieto, tunteet, tekeminen, lukeminen, kirjoittaminen, pohtiminen, arvioiminen jakaminen – kaikki tärkeä on mukana. ■

Kirjallisuutta

- Alexander, A. & C. Harris. 1998. (Toim.) *Theorizing Fandom: Fans, subculture and identity*. Hampton: Hampton Press.
- Baym, N. K. 2000. *Tune in, Log on: Soaps, fandom, and online community*. Thousand Oaks: SAGE.
- Fairclough, N. 1992. *Discourse and Social Change*. Oxford: Polity Press.
- Fetterley, J. 1981. *The Resisting Reader: A feminist approach to American fiction*.
- Fish, S. 1980. *Is there a text in this class? The authority of interpretive communities*. Cambridge, Mass.: Harvard UP.
- Gauntlett, D. 2000. *Web.Studies: Rewiring media studies for the digital age*. Lontoo: Ardold.
- Haraway, D. 1991. *Simian, cyborgs, and women: The reinvention of nature*. New York: Routledge.
- Hooks, B. 1990. *Yearning: Race, gender and cultural politics*. Boston: South End.
- Leavis, F.R. 1948. *The Great Tradition: George Eliot, Henry James, Joseph Conrad*. Lontoo: Chatto & Windus.
- Leppänen, S. 1993. *The Mediation of Interpretive Criteria in Literary Criticism*. Studia Philologica Jyväskyläläisiä, 29. Jyväskylälä: Jyväskylän yliopisto.
- Leppänen, S. 1996. Kysymys vastauksen antajana. Teoksessa Eskola, K. (Toim.) *Nainen, Mies ja Fileerausveitsi: Miten Rosa Likonin luetta?* Jyväskylän yliopisto: Nykykulttuurin tutkimuskesk. Ss. 81–121.

- Leppänen, S. 2000. Kirjallisen tyylin tutkimus. Teoksessa Piirainen-Marsh, A. & K. Sajavaara. *Kieli, diskurssi ja yhteisö* Jyväskylälä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, 219–256.
- Leppänen, S. tulossa1. *Gender in popular biologist discourse – is biology again destiny?*
- Leppänen, S. tulossa2. *Fanfiction: bilingual virtual literacy*.
- Luukka, M.-R. 2001. Kirjallisuuden kimpussa. Teoksessa *Mediat nuorten arjessa: 13–19-vuotiaiden nuorten mediakäytöt vuosituhannen vaihteessa*. Jyväskylän yliopisto: Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Ss. 119–127.
- Mills, S. 1995. *Feminist Stylistics*. Lontoo: Routledge.
- Mills, S. & Pearce, L. 1996. *Feminist Readings/Feminists Reading*. Lontoo: Prentice Hall.
- Pope, R. 1995. *Textual Intervention: Critical and creative strategies in literary studies*. Lontoo: Routledge.
- Rose, P. 2002. Dances with daffodils. *Atlantic Monthly*. 4/2002. (<http://www.theatlantic.com/issues/2002/04/rose.htm>)
- Scholes, R. 1985. *Textual Power: Literary Theory and the teaching of English*. Binghamton: Yale UP.
- Vainikkala, E. & U. Kovala. 2000. Reading a story, reading cultures. Teoksessa Kovala, U & E. Vainikkala (Toim.). *Reading Cultural Difference*. University of Jyväskylä: Research Unit for Contemporary Culture, ss. 13–76.

Lisätietoa tekstianalyysistä

- Bleich, D. 1978. *Subjective Criticism*. Baltimore: Johns Hopkins Press.
- Bradford, R. 1997. *Stylistics*. Lontoo: Routledge.
- Caldas-Coulthard, C.R. & Coulthard, M. 1996. *Texts and Practices: Readings in critical discourse analysis*. Lontoo: Routledge.
- Carter, R. & Long, M. 1987. *The Web of Words: Language-based approaches to literature*. Cambridge: CUP.
- Carter, R. & Nash, W. 1991. *Seeing through Language: A guide to styles of English writing*. Oxford: Blackwell.
- Carter, R., A. Goddard, D. Reah, K. Sanger and M. Bowring. 1997. *Working with Texts: A core book for language analysis*. Lontoo: Routledge.

- Clark, Romy and Ivanić, Roz (1997). *The Politics of Writing*. London & New York: Routledge.
- Cope, Bill and Kalantzis, Mary (2000). *Multiliteracies: Literacy learning and the design of social realities*. Lontoo: Routledge.
- Durant, A. and N. Fabb. 1990. *Literary Studies in Action*. Lontoo: Routledge.
- Fairclough, N. 1992. *Discourse and Social Change*. Oxford: Polity Press.
- Fairclough, N. 1995. *Critical Discourse Analysis*. London and New York: Longman.
- Fowler, R. 1986. *Linguistic Criticism*. Oxford: OUP.
- Hackman S. & Marshall, B. 1990. *Re-reading literature: New critical approaches to the study of English*. Lontoo: Hodder & Stroughton.
- Holland, N.N. 1973. *Poems in Persons: An introduction to the psychoanalysis of literature*. New York: Norton
- Hopkins, C. 2001. *Thinking about Texts: An Introduction to English studies*. Basingstoke & New York: Palgrave.
- Kress, G. & van Leeuwen, T. 1996. *Reading Images: The Grammar of Visual Design*. Lontoo: Routledge.
- Leech, G. and M. Short. 1981. *Style in Fiction*. Lontoo: Longman.
- Mills, S. 1995. *Feminist Stylistics*. Lontoo: Routledge.
- Pope, R. 1995. *Textual Intervention; Critical and creative strategies in literary studies*. London: Routledge.
- Thornborrow, J. & S. Wareing. 1998. *Patterns in Language: An introduction to language and literary style*. Lontoo: Routledge.
- Wodak, R. et al. 2001. *Methods of critical discourse analysis*. Newbury Park, CA.: Sage.

Genre-pedagogiikka: askelia tekstitaitojen jatkumolla

Minna-Riitta Luukka

Tähän mennessä tapahtunutta...

Oppilaiden kirjoittamistaidot heikkenivät, poikien ja tyttöjen ta-
soerot kasvoivat, maahanmuuttajien oli vaikea oppia kirjoitta-
mista, äidinkielen tunteja oli paljon erityisesti alemmilla luokil-
la, mutta opetus oli tehotonta ja aika meni puuhasteluun. Kieli-
oppia ja oikeinkirjoitusta eivät oppilaat enää hallinneet eivätkä
ne heitä kiinnostaneetkaan. Kirjoittamisen arviointi oli vaike-
aa, summittaista ja impressionistista. Opettajat turhautuivat
työhönsä ja tunsivat itsensä voimattomiksi, heiltä puuttui konk-
reettisia työkaluja, joilla kirjoittamista ja kielitietoa voisi opet-
taa. Ei – kyse ei ole 2000-luvun Suomen tilanteesta vaan 1980-
luvun tilanteesta Australiassa. Näin sitä kuvasi Frances Chris-
tie kesällä 2002 vieraillessaan Soveltavan kielentutkimuksen
kesäkoulussa Jyväskylässä.

Tämä oli se tilanne, jossa australialaiset kielitieteilijät, kasva-
tustieteilijät ja pedagogit käynnistivät laajan äidinkielen ope-

HIIDEN HIRVEÄ HIIHTÄMÄSSÄ: hirveä(n) ihana kirjoittamisen opetus

HIIDEN HIRVEÄ HIIHTÄMÄSSÄ

Tässä kirjassa tutkaillaan kirjoittamisen opettamista niin opettajien ja oppilaiden kuin tutkijoidenkin näkökulmasta. Artikkeleissa piirretään kuva kirjoitustaidon syvimmästä olemuksesta ja etsitään tehokkaita tapoja opettaa kirjoittamisen jaloa taitoa. Realiteeteista tärkeintä eli opettajien jaksamista ei tällä kertaa unohdeta.

Jos luet elämäsi aikana vain yhden vuosikirjan, lue tämä artikkelikokoelma.

Herää, innostu, jaksal!

ISBN 951-9062-51-3

ISSN 0515-7870

kehity
prosessoi
HIO

AIHE

OPITTUNTI 1:

"KUNKA
KIRJOITETTAAN
LOISTAVIA
AIHEITA

ÄIDINKIELEN OPETTAJAIN LIITON VUOSIKIRJA XLVIII

ÄIDINKIELEN OPETTAJAIN LIITON VUOSIKIRJA XLVIII